

Αριθμοί-Κλειδιά της Εκπαίδευσης 2012 Εξελίξεις στα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα στη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας

Η έκθεση *Αριθμοί-Κλειδιά της Εκπαίδευσης 2012* είναι μια εμβληματική έκδοση του Δικτύου Ευρυδική η οποία καταγράφει τις κύριες εξελίξεις που σημειώθηκαν στα πλαίσια των εκπαιδευτικών συστημάτων ανά την Ευρώπη στη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας. Συνδυάζει στατιστικά και ποιοτικά δεδομένα με στόχο να περιγράψει την οργάνωση, διαχείριση και λειτουργία 37 ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών συστημάτων από την προσχολική μέχρι και την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Αυτή η έκδοση καλύπτει πολλούς από τους τομείς προτεραιότητας της ευρωπαϊκής συνεργασίας στην εκπαίδευση και την κατάρτιση (ET 2020) και την ευρύτερη ευρωπαϊκή στρατηγική για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη στη διάρκεια της επόμενης δεκαετίας (EU 2020). Συγκεκριμένα, οι 95 δείκτες που περιλαμβάνονται στην έκθεση αναφέρονται στις ακόλουθες θεματικές ενότητες: *Δημογραφικό Πλαίσιο, Εκπαιδευτικές Δομές, Συμμετοχή στην Εκπαίδευση, Πόροι, Εκπαιδευτικό και Διοικητικό Προσωπικό, Εκπαιδευτικές Διαδικασίες και Επίπεδα Προσόντων* καθώς και *Μετάβαση στην Απασχόληση*.

Συγκριτικά με την προηγούμενη έκδοση, οι *Αριθμοί-Κλειδιά της Εκπαίδευσης 2012* έχουν βελτιωθεί καθώς συμπεριλαμβάνουν μεγαλύτερες χρονολογικές σειρές και, ως εκ τούτου, καθιστούν ευκολότερη τόσο την καταγραφή συγκεκριμένων εξελίξεων που επηρεάζουν διάφορες πτυχές των εκπαιδευτικών συστημάτων, όσο και την ανάλυση της τρέχουσας κατάστασης σε σχέση με το παρελθόν.

Η έκθεση *Αριθμοί-Κλειδιά της Εκπαίδευσης 2012* εκδίδεται από κοινού με τη Eurostat και βασίζεται σε πληροφορίες που συγκέντρωσαν οι Εθνικές Μονάδες του Δικτύου Ευρυδική και η Eurostat όπως επίσης και σε δεδομένα που προέκυψαν από τη διεθνή έρευνα PISA 2009. Το παρόν ενημερωτικό έντυπο προσφέρει μια σύνοψη μερικών από τα σημαντικότερα ευρήματα της έκθεσης.

Τι είναι η Ευρυδική

Το **Δίκτυο Ευρυδική** παρέχει πληροφορίες και αναλύσεις για τα εκπαιδευτικά συστήματα και πολιτικές στην Ευρώπη. Από το 2011, αποτελείται από 37 εθνικές μονάδες στις 33 χώρες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα Διά Βίου Μάθησης της ΕΕ (τα κράτη-μέλη της ΕΕ, οι χώρες της ΕΖΕΣ, η Κροατία και η Τουρκία). Ο συντονισμός και η διαχείριση του Δικτύου υπάγονται στον Εκτελεστικό Οργανισμό Εκπαίδευσης, Οπτικοακουστικών Μέσων και Πολιτισμού της ΕΕ που εδρεύει στις Βρυξέλλες, ο οποίος εκπονεί τις εκδόσεις και διαχειρίζεται τις *βάσεις δεδομένων* του Δικτύου.

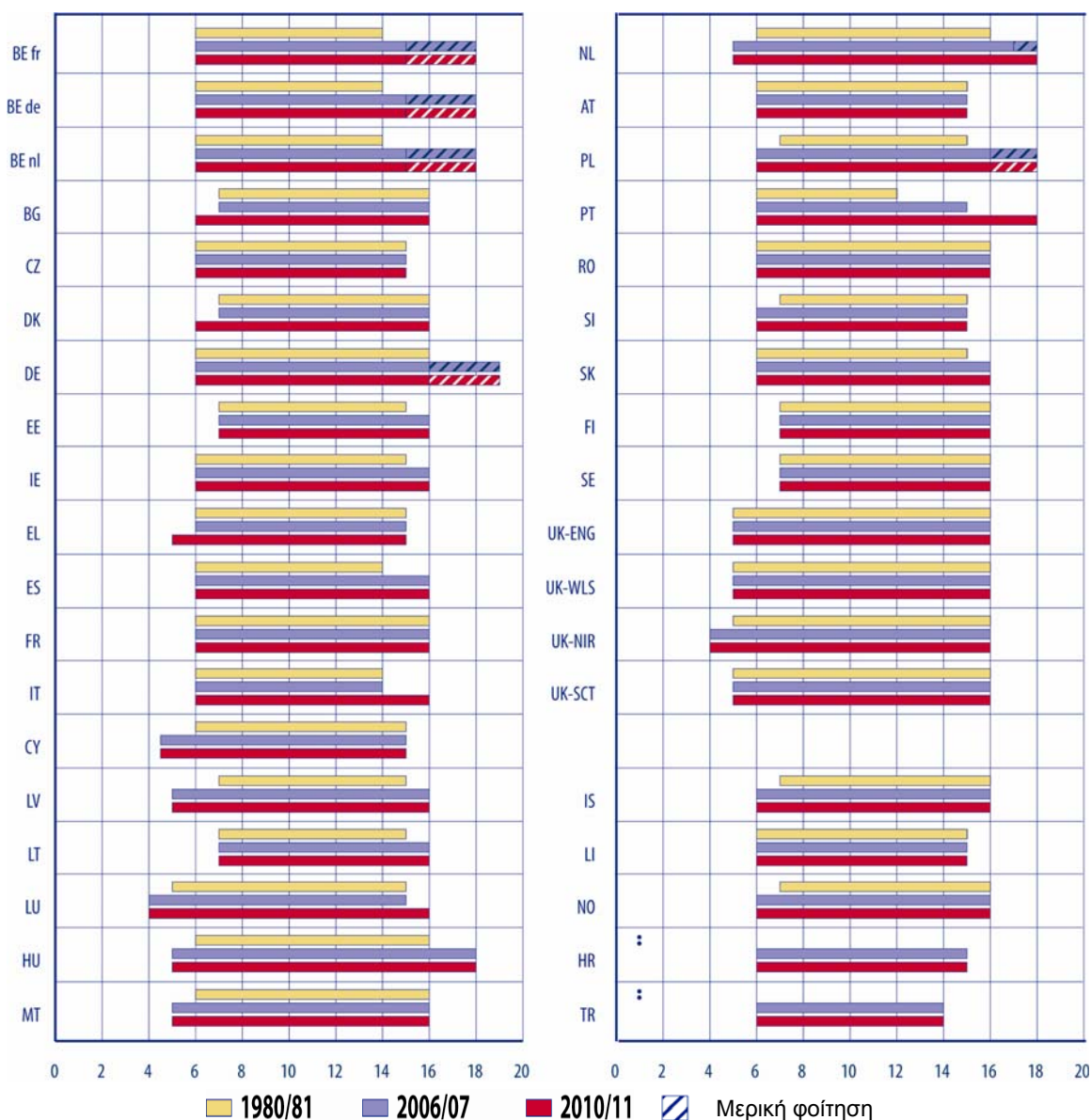

ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Σχεδόν όλα τα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα καταγράφουν σαφή τάση για μεγαλύτερης διάρκειας υποχρεωτική φοίτηση στην εκπαίδευση, συνάδοντας με τον στόχο να μειωθούν τα ποσοστά πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και, σε μερικές περιπτώσεις, να εξασφαλιστεί ότι όλοι οι μαθητές θα αποκτήσουν πιστοποιητικό βασικής εκπαίδευσης. Δέκα χώρες επέκτειναν την υποχρεωτική εκπαίδευση κατά έναν χρόνο (ή ακόμη και δύο χρόνια στην περίπτωση της Λετονίας), ενώ δεκατρείς χώρες παρέτειναν τη διάρκεια της πλήρους υποχρεωτικής εκπαίδευσης κατά ένα με δύο έτη και, στην περίπτωση της Πορτογαλίας, κατά τρία έτη έπειτα από τις πρόσφατες μεταρρυθμίσεις. Στην πραγματικότητα, το 2009 σχεδόν 90 % όλων των Ευρωπαίων ηλικίας 17 ετών εξακολούθησαν να φοιτούν στο σχολείο.

Πέρα από τη μεγαλύτερης διάρκειας υποχρεωτική φοίτηση, τα παιδιά τείνουν να ξεκινούν την τυπική εκπαίδευση σε ολοένα νεαρότερη ηλικία. Την περίοδο από το 2000 μέχρι το 2009, το μέσο ποσοστό συμμετοχής των παιδιών ηλικίας 3 έως 5 ετών στην προσχολική ή πρωτοβάθμια εκπαίδευση αυξήθηκε μεταξύ 6,3 και 15,3 ποσοστιαίων μονάδων, φτάνοντας μεταξύ 77 % και 94 % το 2009. Την ίδια χρονιά, η συμμετοχή των παιδιών ηλικίας 3 ετών στην προσχολική εκπαίδευση ήταν σχεδόν καθολική στο Βέλγιο, τη Δανία, την Ισπανία, τη Γαλλία και την Ισλανδία.

Διάρκεια υποχρεωτικής εκπαίδευσης στην Ευρώπη 1980/81-2010/11

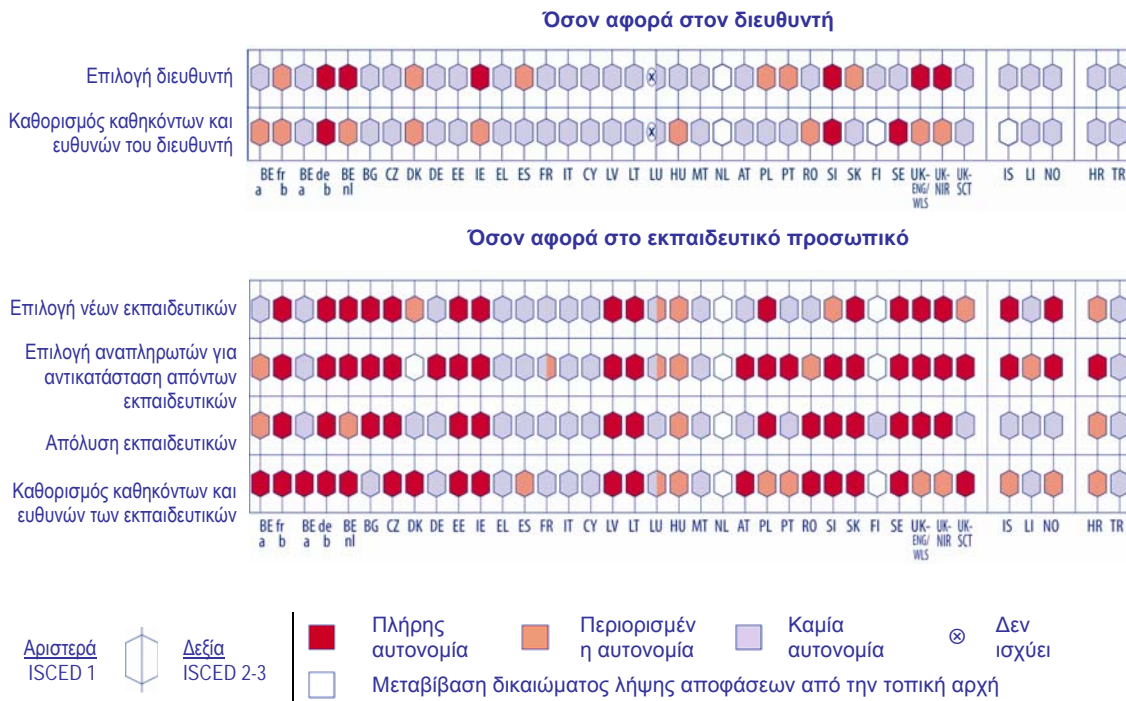

ΑΥΞΗΜΕΝΗ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Η σχολική αυτονομία αυξήθηκε στη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας. Μολαταύτα, αυτονομία είναι πιθανότερο να παραχωρείται στα σχολεία ορισμένων περιοχών σε αντίθεση με εκείνα που βρίσκονται σε κάποιες άλλες περιοχές. Για παράδειγμα, αποφάσεις για τη διαχείριση του εκπαιδευτικού προσωπικού συνήθως λαμβάνονται σε σχολικό επίπεδο, ενώ εκείνες που αφορούν στη θέση του διευθυντή του σχολείου πολύ συχνά υπάγονται στη δικαιοδοσία μιας ανώτερης εκπαιδευτικής αρχής. Επιπλέον, το κοινό υποχρεωτικό βασικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα καταρτίζεται σε κεντρικό επίπεδο σε όλες τις χώρες.

Ωστόσο, τα σχολεία χαίρουν ευρύτερης ελευθερίας στις καθημερινές εκπαιδευτικές δραστηριότητες, π.χ. στην επιλογή των διδακτικών μεθόδων και συγγραμμάτων, στην ομαδοποίηση των μαθητών για σκοπούς μαθησιακών δραστηριοτήτων και στον καθορισμό της εσωτερικής αξιολόγησης. Στα πλαίσια των σχολείων, οι εκπαιδευτικοί απολαμβάνουν περισσότερη αυτονομία στην επιλογή των διδακτικών μεθόδων, στον καθορισμό των κριτηρίων εσωτερικής αξιολόγησης και στην επιλογή των εκπαιδευτικών συγγραμμάτων σε σύγκριση με τις αποφάσεις για την ομαδοποίηση των μαθητών.

Επίπεδα σχολικής αυτονομίας όσον αφορά στη διαχείριση των ανθρωπίνων πόρων στην πρωτοβάθμια και γενική (κατώτερη και ανώτερη) δευτεροβάθμια εκπαίδευση (ISCED 1-3), 2010/11

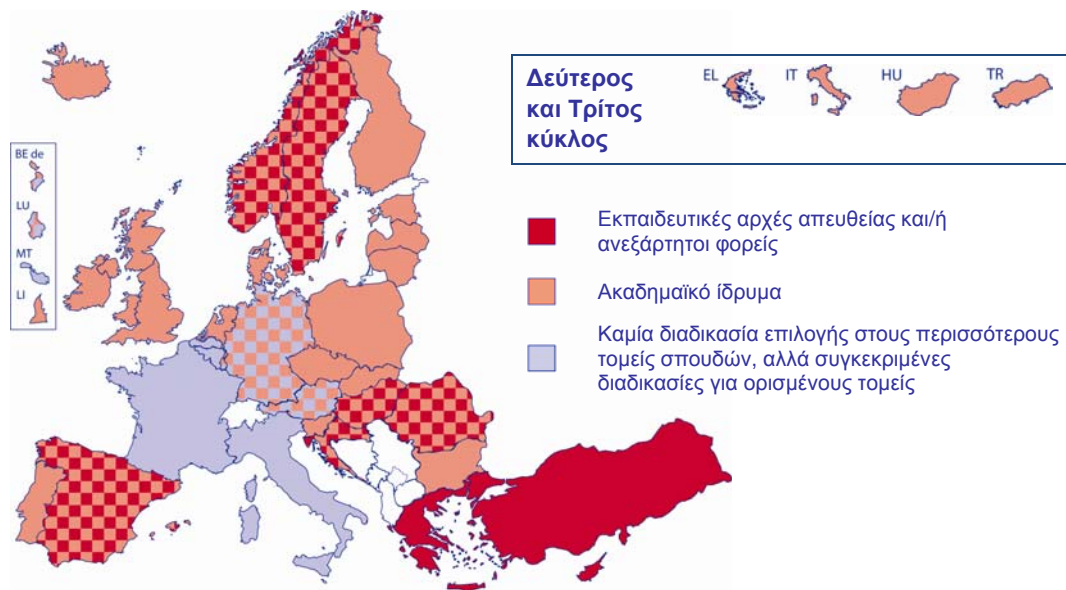

Πηγή: Ευρωδίκη.

Αυξημένη αυτονομία απολαμβάνουν και τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στον τομέα της διαχείρισης του ακαδημαϊκού προσωπικού. Για παράδειγμα, τα ακαδημαϊκά ιδρύματα είναι σχεδόν εξ ολοκλήρου υπεύθυνα πλέον για την αξιολόγηση και προαγωγή του ακαδημαϊκού προσωπικού.

Οι κεντρικές ή περιφερειακές αρχές μοιράζονται τις εξουσίες τους με τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης όσον αφορά στον καθορισμό του αριθμού των φοιτητών. Μάλιστα, σε πολλές χώρες τα ιδρύματα οργανώνουν τις δικές τους διαδικασίες επιλογής φοιτητών.

Επίπεδα αυτονομίας στις διαδικασίες επιλογής στον
πρώτο, δεύτερο και τρίτο κύκλο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, 2010/11

Πηγή: Ευρυδίκη.

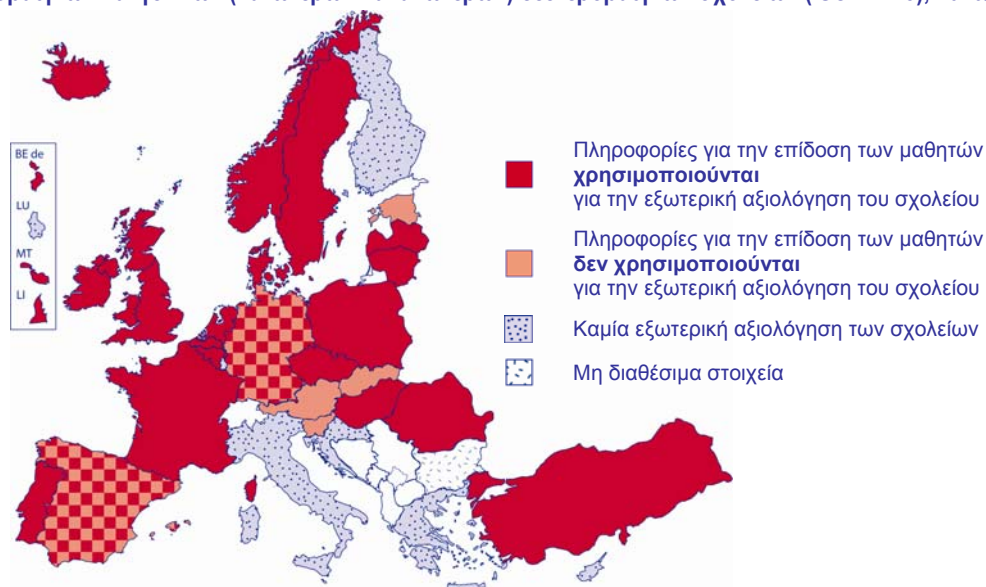
ΟΛΟΕΝΑ ΚΑΙ ΠΙΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ Η ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η ποιότητα της εκπαίδευσης αποτελεί πρώτη προτεραιότητα στην Ευρώπη και αξιολογείται ολοένα και περισσότερο σε επίπεδο σχολείου, εκπαιδευτικών ή εκπαιδευτικού συστήματος. Σε πάρα πολλές χώρες, τα σχολεία υπόκεινται σε εξωτερική αξιολόγηση, σε γενικές γραμμές από ένα σώμα επιθεωρητών, και σε εσωτερική αξιολόγηση από το προσωπικό του σχολείου και ενίοτε από άλλα μέλη της σχολικής κοινότητας. Στις πλείστες χώρες, η εξωτερική αξιολόγηση του σχολείου εστιάζει σε δεδομένα που αφορούν στην επίδοση των μαθητών, π.χ. τα αποτελέσματά τους σε εθνικές εξετάσεις, οι αξιολογήσεις των εκπαιδευτικών ή στοιχεία για την πρόοδο των μαθητών καθ' όλη τη διάρκεια του σχολικού τους βίου.

Πρόσφατα, σε μερικές χώρες εγκαινιάστηκε ή ενισχύθηκε η ατομική αξιολόγηση των εκπαιδευτικών (Βέλγιο [φλαμανδική κοινότητα], Πορτογαλία, Σλοβενία και Λιχτενστάιν).

Οι περισσότερες χώρες χρησιμοποιούν τα αποτελέσματα των μαθητών σε εξωτερικές εξετάσεις σε συνάρτηση με τα ευρήματα από σχολικές αξιολογήσεις, προκειμένου να εμποτεύσουν την αποδοτικότητα των εκπαιδευτικών τους συστημάτων. Πράγματι, αυτός είναι ο στόχος των μαθητικών εξετάσεων που διεξάγον σε εθνικό επίπεδο πάνω από τις μισές ευρωπαϊκές χώρες.

Χρήση πληροφοριών για την επίδοση των μαθητών στα πλαίσια της εξωτερικής αξιολόγησης των πρωτοβάθμιων και γενικών (κατώτερων και ανώτερων) δευτεροβάθμιων σχολείων (ISCED 1-3), 2010/11

Πηγή: Ευρυδίκη.

ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗΣ ΣΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΑΥΞΑΝΟΜΕΝΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΣΤΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

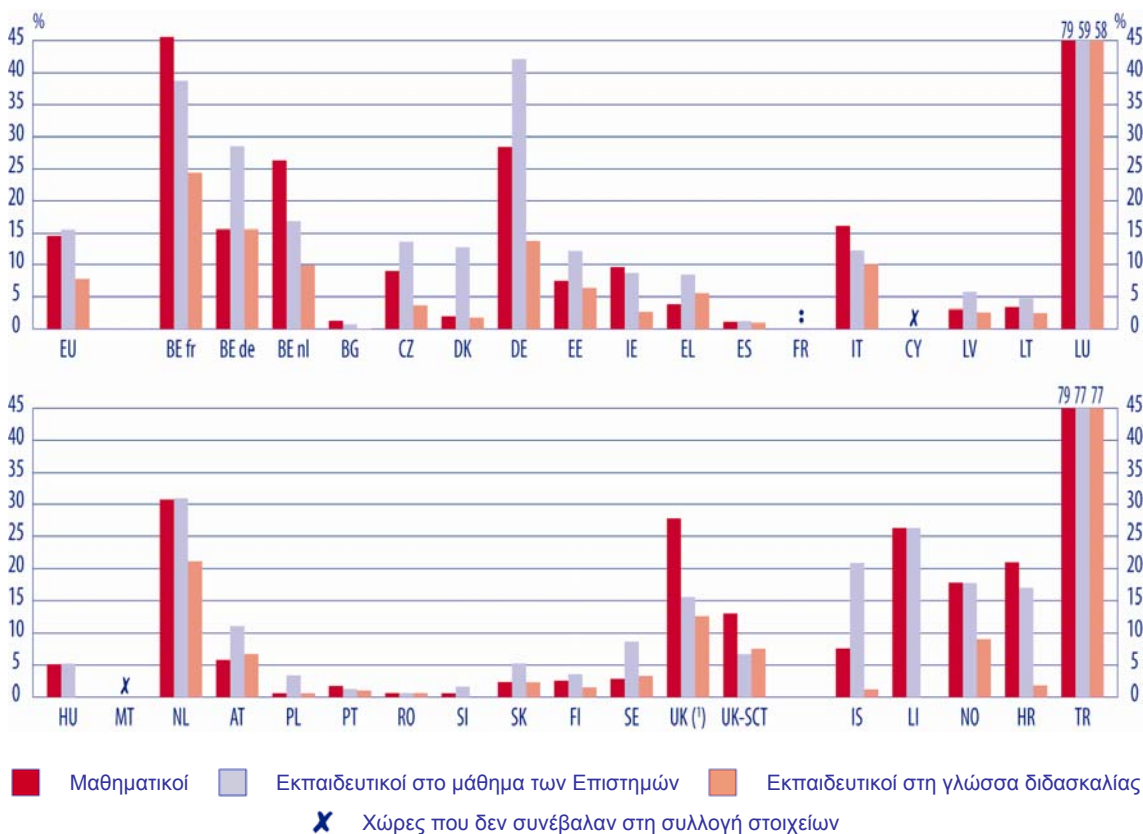
Τα τελευταία χρόνια, τα μέτρα στήριξης των νέων εκπαιδευτικών είναι πιο διαδεδομένα. Ενώ το 2002/03 οι κεντρικές αρχές μόλις 14 χωρών παρείχαν επίσημη βοήθεια, το 2010/11 21 χώρες ανέφεραν την ύπαρξη κεντρικών κατευθυντήριων γραμμών για μέτρα στήριξης προς τους νεοπροσληφθέντες εκπαιδευτικούς (π.χ. καθοδήγηση από επόπτη, καθοδήγηση για την αξιολόγηση και εποπτεία της αίθουσας διδασκαλίας). Επιπλέον, αναβαθμίστηκε η σημασία της συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης (ΣΕΑ). Ενώ το 2002/03 η συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε δραστηριότητες ΣΕΑ ήταν προαιρετική στις μισές ευρωπαϊκές χώρες, πλέον θεωρείται επαγγελματικό καθήκον σε 26 χώρες ή περιοχές.

Οι μισθοί των εκπαιδευτικών στην Ευρώπη σημείωσαν αύξηση στη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας και, μάλιστα, σε κάποιες περιπτώσεις ξεπέρασαν το 40%. Μολαταύτα, λόγω της ταχύτερης ανόδου του κόστους διαβίωσης, οι αυξήσεις δεν επαρκούσαν πάντοτε για να διατηρήσουν την αγοραστική δύναμη των εκπαιδευτικών.

Ομοίως, αν και οι συνολικές εργάσιμες ώρες των εκπαιδευτικών δεν άλλαξαν, τα τελευταία χρόνια αυξήθηκε ο μέσος αριθμός των ωφέλιμων διδακτικών ωρών.

Αυτές οι τάσεις συμπίπτουν με σημαντική μείωση του ποσοστού των αποφοίτων στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Αυτές οι μειώσεις θα μπορούσαν να συμβάλουν σε πιθανή έλλειψη εκπαιδευτικών στο εγγύς μέλλον, ιδιαίτερα καθώς σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες η πλειονότητα των ενεργεια εκπαιδευτικών σήμερα πλησιάζουν στη συνταξιοδότηση. Επιπλέον, αν και από το σχολικό έτος 2001/02 η ηλικία συνταξιοδότησης αυξήθηκε στο ένα τρίτο των ευρωπαϊκών χωρών, στην πλειονότητά τους οι εκπαιδευτικοί συνταξιοδοτούνται μόλις θεμελιώσουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα. Όντως, το 2009 κάποιες ευρωπαϊκές χώρες ήδη κατέγραψαν σημαντικές ελλείψεις εκπαιδευτικών σε βασικά μαθήματα.

Ποσοστά μαθητών ηλικίας 15 ετών που φοιτούν σε σχολεία όπου η διδασκαλία επηρεάζεται από έλλειψη κατηρησμένων εκπαιδευτικών στα βασικά μαθήματα, 2009

Πηγή: ΟΟΣΑ, PISA 2009.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ – ΜΕΙΖΟΝΟΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΣΕ ΚΑΙΡΟΥΣ ΚΡΙΣΗΣ

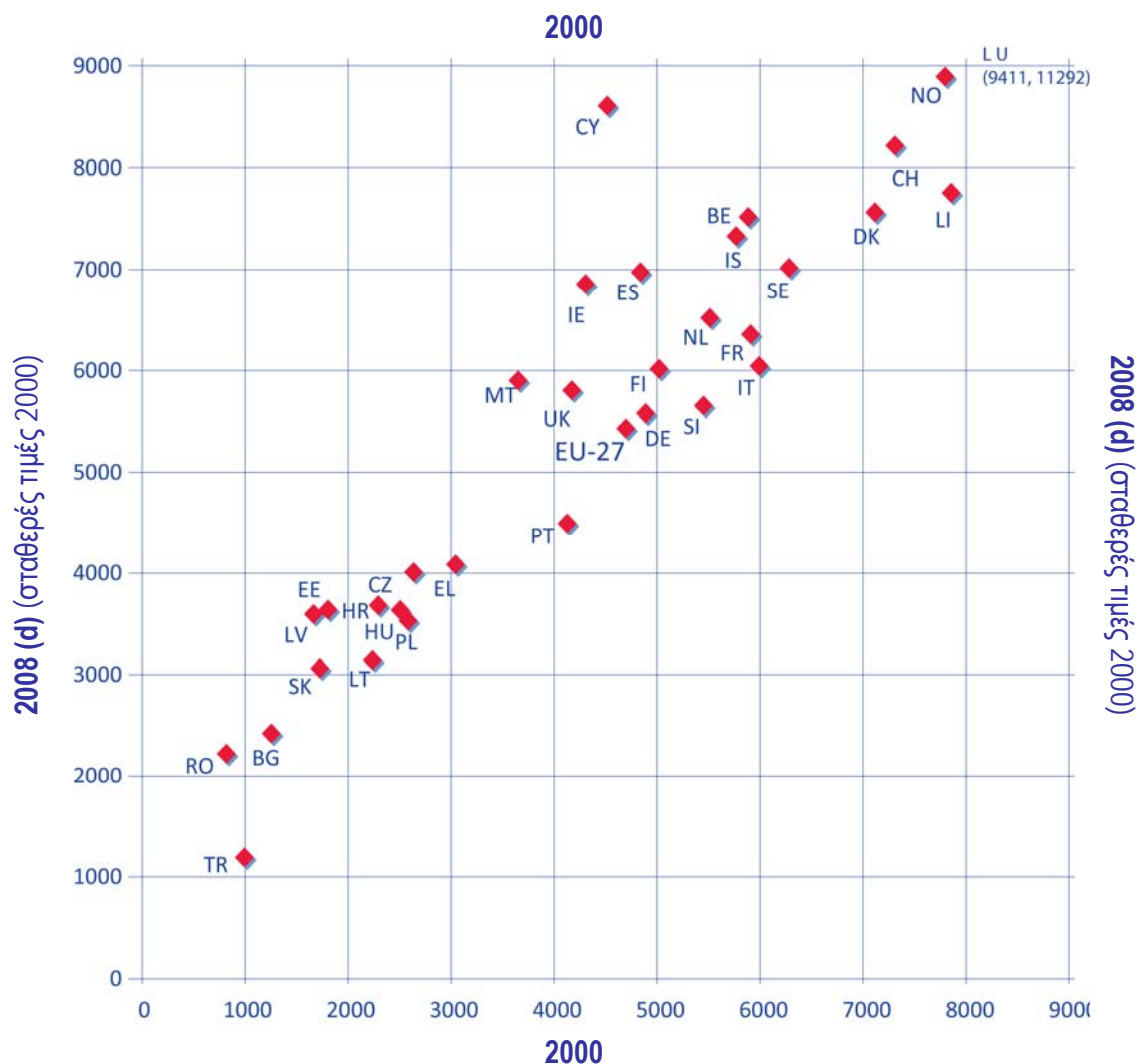
Στις περισσότερες χώρες, η επένδυση στην εκπαίδευση παρέμεινε ως επί το πλείστον ανέπαφη στη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας μέχρι και το 2008, λίγο πριν την οικονομική κάμψη. Ως απάντηση στην κρίση, ορισμένες κυβερνήσεις προχώρησαν σε συγκεκριμένα βήματα προκειμένου να εξασφαλίσουν ότι οι υφιστάμενες ρυθμίσεις χρηματοδότησης δεν έχουν αλλάξει, ούτως ώστε να εγγυηθούν τη συνέχιση της λειτουργίας του συστήματος και να διασφαλίσουν τις μεταρρυθμίσεις που εφαρμόστηκαν στη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας. Η δωρεάν μη-υποχρεωτική προσχολική εκπαίδευση ολοένα και διευρύνεται. Αυτό το μέτρο σαφέστατα καθιστά ευκολότερα προσβάσιμη την προσχολική εκπαίδευση για όλα τα παιδιά και ειδικότερα για εκείνα που προέρχονται από οικογένειες με χαμηλά εισοδήματα. Επιπλέον, οι χώρες συχνά προσαρμόζουν τα διδάκτρα για τη μη-υποχρεωτική προσχολική εκπαίδευση με γνώμονα το οικογενειακό εισόδημα ή άλλα κριτήρια. Όλα αυτά

τα μέτρα δύνανται να εξηγήσουν την αυξανόμενη συμμετοχή των παιδιών σε αυτό το επίπεδο εκπαίδευσης.

Μολονότι η συνολική δημόσια δαπάνη για την εκπαίδευση παρέμεινε σταθερή στους κόλπους της ΕΕ-27 μεταξύ των ετών 2001 και 2008, η αύξηση της συνολικής ετήσιας επένδυσης ανά μαθητή καταγράφεται ως μια θετική τάση.

Στη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, αυξήθηκαν οι χώρες οι οποίες υιοθέτησαν διαφορετικούς τύπους διδασκτρών για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Την ίδια ώρα, η παροχή στοχευμένης οικονομικής στήριξης προς συγκεκριμένους φοιτητές μετρίασε τις επιπτώσεις των γενικευμένων προγραμμάτων για καταβολή διδασκτρών εγγραφής και/ή σπουδών. Χορηγίες και δάνεια σε τριτοβάθμιους φοιτητές αποτελούν σημαντικότατο τμήμα της δημόσιας δαπάνης για την εκπαίδευση και υπολογίζονται σε περισσότερο από 16,7 %.

Τάσεις που καταγράφονται στην ετήσια δαπάνη για τα δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα (ISCED 0 έως 6) ανά μαθητή/φοιτητή, σε ΜΑΔ € (χιλιάδες), 2000 και 2008 (σταθερές τιμές)

Πηγή: Eurostat, UOE και στατιστικά στοιχεία εθνικών λογαριασμών (στοιχεία Ιουνίου 2011).

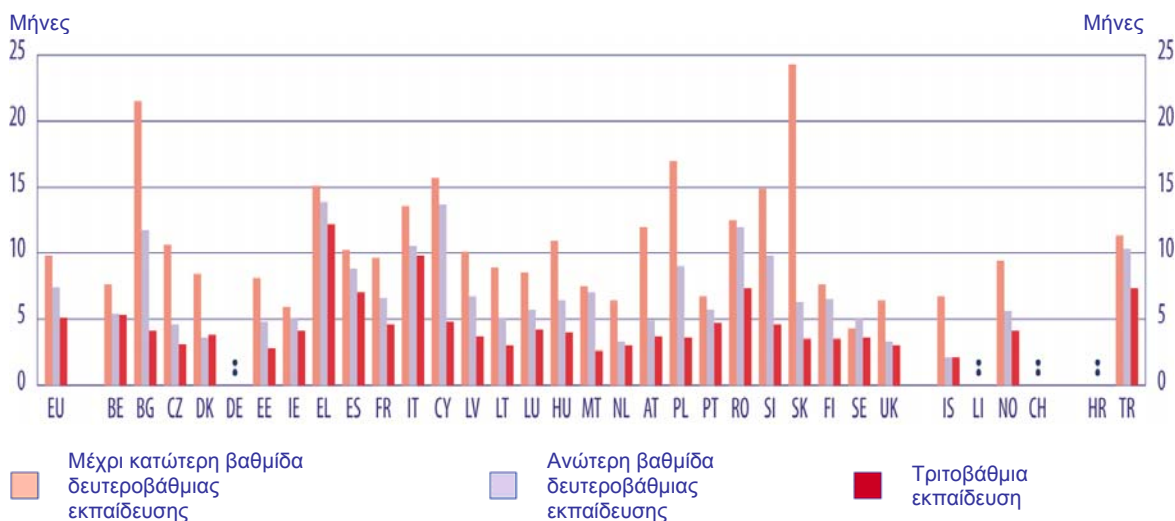
ΟΙ ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΒΡΙΣΚΟΥΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΔΥΟ ΦΟΡΕΣ ΠΙΟ ΓΡΗΓΟΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΚΑΤΩΤΕΡΑ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ ΠΡΟΣΟΝΤΑ

Το 79 % των νέων Ευρωπαίων ηλικίας 20-24 ετών ολοκλήρωσαν με επιτυχία την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση το 2010, επιβεβαιώνοντας την ανοδική τάση που καταγράφεται σε ολόκληρη την Ευρώπη από το 2000. Ο μέσος όρος των κατόχων ακαδημαϊκών προσόντων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στους κόλπους της ΕΕ έχει σημειώσει αύξηση σε όλες τις ηλικιακές ομάδες από το 2000, παρόλο που εξακολουθούν να παρατηρούνται ανισορροπίες στη συμμετοχή των φοιτητών στους διάφορους ακαδημαϊκούς κλάδους σπουδών. Για παράδειγμα, στις θετικές επιστήμες, τα μαθηματικά και την πληροφορική καθώς και στην επιστήμη της αγωγής, η αναλογία των αποφοίτων κατέγραψε πτώση. Οι απόφοιτοι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ενσωματώνονται στην αγορά εργασίας δύο φορές πιο γρήγορα συγκριτικά με τα άτομα που κατέχουν κατώτερα προσόντα. Κατά μέσο όρο, οι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης χρειάζονται 5 μήνες για να ενταχθούν στην αγορά εργασίας, σε αντίθεση με τους 9,8 μήνες που χρειάζονται τα άτομα

με κατώτερα προσόντα. Σε επίπεδο ΕΕ, ο μέσος χρόνος που απαιτήθηκε για την εξεύρεση της πρώτης σημαντικής εργασίας το 2009 πλησίαζε τους 6,5 μήνες για τους αποφοίτους όλων των εκπαιδευτικών επιπέδων.

Παρά τη συνολική αύξηση του αριθμού των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αύξηση φαίνεται να γνωρίζει και η αναλογία όσων διαθέτουν περισσότερα προσόντα από εκείνα που απαιτεί ο τύπος απασχόλησής τους. Στην πραγματικότητα, περισσότεροι από έναν στους πέντε αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχουν περισσότερα προσόντα από εκείνα που χρειάζονται για την εργασιακή θέση που κατέχουν. Αυτή η αναλογία κατέγραψε ανοδική τάση από το 2000. Επιπλέον, αν και το χάσμα των φύλων αμβλύθηκε από το 2000, κατά μέσο όρο οι γυναίκες απόφοιτοι εξακολουθούν να έχουν περισσότερες πιθανότητες να πληγούν από την ανεργία, παρά το γεγονός ότι υπερτερούν αριθμητικά των ανδρών σχεδόν σε όλους τους ακαδημαϊκούς τομείς σπουδών.

**Μέση διάρκεια μετάβασης από την εκπαίδευση στην εργασία
ανά εκπαιδευτικό επίπεδο, 2009**

Πηγή: Eurostat, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού-ad-hoc ενότητα (στοιχεία Ιουλίου 2011)

*

* *

Η πλήρης μελέτη

Αριθμοί-Κλειδιά της Εκπαίδευσης στην Ευρώπη 2012

είναι διαθέσιμη στην αγγλική, γαλλική και γερμανική γλώσσα στον ιστότοπο του Δικτύου Ευρυδική:

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/key_data_en.php

Η έκθεση σε έντυπη μορφή

διατίθεται κατόπιν σχετικής αίτησης στη διεύθυνση

eacea-eurydice@ec.europa.eu

Επικοινωνία

Stanislav Ranguelov, Συγγραφέας-Συντονιστής: stanislav.ranguelov@ec.europa.eu

Wim Vansteenkiste, Τομέας Επικοινωνίας και Εκδόσεων: wim.vansteenkiste@ec.europa.eu